

Előfiz. díj helyben:	
Egész évre	8 frt
Félévre	4 frt
Negyedévre	2 frt
Vidékire 1 frttal több.	
Hirdetési díj:	
Egész oldal	20 frt
Fél oldal	10 frt
Negyedoldal	5 frt
Ezenfelül minden hirdetésnél 30 kr. kincstári illeték fizetendő.	

SZABADSÁG.

MEGJELNIK HETENKINT HÁROMSZOR:
VASÁRNAP, KEDDEN és CSÜTÖRTÖKÖN.

— Egyes szám ára 10 kr. —

A szerkesztőség és kiadóhivatal:	
VII-ik kör, virág-utca, 337-ik házszám.	
Ugy a kéziratok, mint a hirdetések ott vétetnek fel.	
„Nyilttér“ sora 15 kr.	
Kisebb hirdetéseknel minden szó után 5 kr. és a kincstári illeték számítottatik.	

Bitang gazdálkodás.

A főispán e csaknem durva, de jogos kifakadása aligha illik a szegedi városi gazdálkodásra úgy, mint a miénk.

Akár a valóságos városi gazdálkodás, akár az ettől elkülönített pénzügyi téren tekintünk szét, mindenhol találunk egy-egy botránykövet, melyet vagy az értelmiség, vagy bizonyos előre látó kiszámítás gördít elénk. És ezt a követ mi évek óta hiába feszegettük. Ha ma sikerült felfedezni, már holnap a hatalmat-féltő magasabb kezek bibor palástot húztak az érdekes botrányköre, s czudar visszaélés helyett a közönség csak fényes emelkedést látott.

Végre megtellett a botrányok mezeje. Nem lehetett takargatni tovább, a „bitang gazdálkodás“ egy kis része már nem fért el a halmozottak között, legördült, a hatalmasabb kezek pedig visszahúzódtak, mert belátták, hogy itt már csak alapos purifikáció segít.

A városi főpénztárnok és környezete fel van függesztve.

A vizsgálat folyik.

Ha a polgármester maga kénytelen volt dédelgetett tisztikarának egy része ellen ily szigorral lépni fel, ha a főispán azt az eljárást megerősítette és a vétkeseknek látszó sáfárok előtt becsapta a hivatal ajtaját, akkor itt nem egy kis rendtelenségről, hanem valóságos sikkasztásról lehet csak szó.

De ha nem sikkasztás, a vétkesek régi bizalmi helyöket még akkor sem foglalhatják el többé, mert a hol a közönség százezrei kezeltetnek, ott nem szabad soha, egy pillanatra sem csak krajczárig terjedhető visszás állapotoknak sem megteremteni.

Tartózkodva bár, de e lépésnél elismeréssel adózunk úgy a főispán, mint a polgármesternek, de hogy közönségünk nevében teljes elismerést nem tolmácsolhatunk, annak oka a mult eltussolási rendszerben keresendő.

„Közügyekben nincs testvér, nincs jó barát, ha a város megkároztatásáról.

meglopásáról van szó, hanem vanigen is egy könyv, melynek neve a „büntető-törvény.“ A ki e könyv intézkedéseivel szembe állítja magát, azt elsöpri a társadalmi vihar még akkor is, ha támoszlopai a miniszteri bársonyszékekig nyulnának is fel.

Igazságot kérünk és nem komédiát! Szakadjon vége már egyszer a szabadkai „bitang-gazdálkodás“-nak is!

A birtokjogi viszonyok Szabadkán.*)

XI.

Ily utasításokkal küldetett tehát ide ezen a város anyagi érdekei rendezése végett véglegesítőnek nevezett kir. biztos, aki a város közigazgatása és Sándor telepítése körül 1798-ig itt működött.

De azért mégis nemsokára Paracetic György és 1819. aug. 12-én Skultyty Ferencz küldetett ide kir. biztosnak a m. kir. udv. kamara által, főképen a városi tanács önkényes eljárása és rendetlen, zavart ügykezelése miatt: t. i. váltságdíjat követeltek olyanoktól is, akik azt már régen befizették, emellett sokan még mindig nem róvták le tartozásukat; a városi tanácsnak 1818. aug. 8. és 12-én betérjesztett

*) Mutatvány „Szabadka város története“ II. kötetéből.

T Á R C Z A.

Az unitáriusok.

Minden vallásfelekezet bizonyos tartózkodással viseltetik a más vallásfelekezetűek iránt. E téren kiválik különösen a zsidó és az unitárius.

Az évezredek csakugyan megrongálhatták az egyszerűségében magasztos Mózes-féle hitelveket, sok tekintetben fattyu hajtásokat vett, mint minden a mi régi. Titokzatos dolgokat rónak fel a zsidóknak, melynek a műveletlen elemnél nem egyszer van is jogos alapja.

Igy voltak néhány évszázadon át az unitáriusok is.

Üldözött, az államéletben kitagadott gyermek volt az unitárius, pedig nincs hitközség Magyarországon, mely aránylag annyi és oly tudós hazáit adott volna hazánknak, mint ez a maroknyi vallásfelekezet.

Türt, martyromságot szenvedett nem egy papja az unitárius hitfelekezetnek, de azért megőrizte azt az egyszerűséget, mely ez „észvallása“ felvételére jogosította.

És az unitáriusok hitelveit még ma is igen sokan félre magyarázzák.

Pedig kár.

Nincs százezer ivekre terjedő dogma csoportozata, nincs vakító fénybe vont multja, nincsenek milliói, csupán hite, s ha feltesszük a kérdést:

„Mit hisznek az unitáriusok?“

Erre a biblia szavaival a következő feleleteket adhatjuk:

Az unitáriusok hisznek „egy Istenben, ki az atya.“ s nem hiszik, hogy az Istenség három személyű volna. (Mát. 13. 9. I. Kor. VIII. 4. 6., Ef. Tim. II. 5.)

Az unitáriusok „egyedül csak Istent, az Atyát imádják“ a szerint, a mint azt Jézus Krisztus parancsolta, s nem imádják sem az angyalokat, sem szűz Máriát, sem a Jézus Krisztust. (Mát. IV. 10., VI. 9., Ján. IV. 23.)

Az unitáriusok hiszik „hogy Isten jó mindenek felett s hogy az ő jóságos kegyelme kiterjed minden teremtményére, s nem hiszik, hogy Isten egy lelket is veszedelemre kárhóztatott volna (Zs. CIII. 8., CXLV. 9., Mát. V. 45., Luk. VI. 35.)

Az unitáriusok hiszik „hogy Jézus a Krisztus, ki az Isten fia“, de nem hiszik, hogy ő a fiu-Isten volna. (Mát. XVI. 16. 17., Ján. VII. 28., Csel. III. 26.)

Az unitáriusok hiszik „hogy ha az Urat, a te Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és teljes elmédből szereted, s ha felebarátodat úgy szereted, mint magadat,“ ez a törvény betöltése. (Márk. XII. 29 33. I., Tim. I. 5.)

Az unitáriusok az emberi természet felől azt hiszik, „hogy minket az Isten teremtett, s nem mi teremtettük önmagunkat“ és nem hiszik, hogy az ember teljesen megromlott s a jóra alkalmatlan volna. Zs. C. 3., Mát. XVIII. 3., Márk. D. 14. I. Cor. XIV. 20.)

Az unitáriusok hiszik, hogy az a ki rosztat cselekszik, szenvedni fog azért a rosztért, a melyet cselekedett s hogy mindenkinek megfizettetik azokért a dolgokért, a melyeket tesz, legyenek azok jók vagy rosszak. (Col. III. 25.)

Az unitáriusok hiszik, „hogy az Isten szabad kegyelméből üdvözülni fognak; de nem hiszik, hogy csupán valamely hitvallás vagy a jó cselekedetek érdeme által részesülnének üdvösségben (Eph. II. 8. 9. Tit. III. 5—7.)

Az unitáriusok hiszik, „hogy ha a bűnös elfeledi a maga utját, neki bőven meg fog kegyelmeztetni,“ «s hogy annak, a ki megbocsát meg fog bocsátatni.» (Ézs. LV. 7., Ezek XVIII. 27. Mát. VI. 14., Luk. VI. 37.)

Az unitáriusok hiszik, hogy a bibliában Isten szava foglaltatik, de nem hiszik, hogy a bibliában minden szó Isten szava volna.

A unitáriusok nagy súlyt fektetnek arra, hogy kiki szabadon vizsgálódhassék s hogy saját jozan ítélete szerint formálja vallásos nézeteit, s azt tartják, hogy senkinek sincs joga arra, hogy a mások lelkiismereti meggyőződését korlátolja. (Mat. XXIII. 8. Luk. XII. 57., Csel XVII. 11. I., Tess. V. 21.)

Az unitáriusok hiszik, hogy az „Isten senkit sem vet meg örökre“ s hogy minden büntetés csak javító s nem is tart örökké. (Mik. VII. 18. Siralm. III. 31—33.)

Az unitáriusok hiszik, hogy lesz egy jövő élet, a melyben minden ember végtelen boldogságot fog élvezni.

kérelméből az ugarföldek és a közlegelő egybenmaradhatása iránt kitűnt, hogy a Gludováczműködésére 1794. nov. 26-án kiadott kir. rendeletnek még mostanáig sem feleltek meg egészen, részben eltértek, részben pedig a földkiosztásban újra nagy könnyelműséggel jártak el és az elrendelt birtokba-visszahelyezést is csak a gazdagabb polgárokkal teljesítették gyakori kir. rendeletek daczára; sőt sokféle akadályt és nehézséget is gördítettek a végrehajtás útjába. Mindez sok panaszra adott okot, melyeknek a helyszínén való megvizsgálására, a városi belső és külső üres telkek kiosztására, az utczaszabályozási, legelőrendezési, erdőültetési stb. ügyek, úgy a földek változó felmérései miatti differenciák megvizsgálására s elintézésére Skultéty Ferencz kamarai tanácsos küldetett.

Skultéty 1819. szept. 9-én kezdé működését s egyik főfeladata volt az ugarföldeknek revíziója és újból kiosztása; mert a városi tanács a szegényebb városi lakosok iránt ellenszenvvel viseltetvén, csupa irigységből nem jutatta volt földekhez, jólehet a király is helybenhagyta Gludováczt tervezetét, hogy a szegény nem-polgárok is, de akik a közterhekben részt vesznek, kis földet kapjanak: hanem a gazdagabb polgárokat részesítette abban, akiknek ugyanis voltak szálásföldek is.

Az annyiszor szerepelt ugarföldek Szentgáli idejében 1798-ban voltak: 1) Kelebia felé a) most u. n. napnyugatiak) 3553 lánzból, 2) a Palityon tuli ugarok Verusity felé (Lánce-nak is nevezetettek 1944 lánzból, 3) a Pality és a szegedi ut közötti Tuk vagy Kameniti hát és a Petreseva Cseszma 1740 lánzból, 4) Kótyeve nevű földrész a) mai Radanováczt alsó része), mely először 1275 lánzczal volt felvéve, 1798-ban pedig csak 1139³/₄ lánzczal, mert a többi mint homokos földet valószínűleg a közlegelőhöz csatolták, most 498 lánzczal szerepel az ugarföldek között, 5) Sándor terület 4649 lánzczal, de ebből a tervezett 60 telepítendő egész telkes gazda számára levonandó 2277 lánzc (vagy 4140 urbéri hold), továbbá Sándornak temetőre, korcsmára, utakra ismét 147 lánzc vonatott le, úgy hogy a városi tanács kimutatása szerint 1798-ban összesen 9960 lánzc: ugarföld volt kiosztandó.

Az úrményi által felállított osztályzatot megtartva Skultéty még egy V. osztályt is vett fel, és azt tűzte ki szabályul, hogy az I. osztályiak a keleti és a nyug. ugarban összesen csak 31 lánzcot kapjanak, a II. osztályiak 24, a III. oszt. 13, a IV. oszt. 4. és az V. oszt. 1—1 lánccot. — Erre 1820. jun. hóban tényleg újból osztotta fel az egész 9960 lánzból álló ugarföldet, s pedig úgy, hogy az Úrményi által már 1787-ben felosztott keleti ugarokban az első helyzeti számtól kezdve végig menve mindegyik volt birtokosnak újból kimérték és kijelölték földjét; s ha az illető már meghalt, vagy ha a föld adásvevés, csere vagy bérlet útján más kézen volt, az illető örököseinek vagy egyéb jogutódainak adatott át. Épen e sort kavették a nyugati ugarokban is, ahol mindenki azonnal tartozott a 4 frtnyi megváltási díjat lefizetni. S pedig első sorban az Úrményi-féle jegyzékben felsoroltak kaptak 7120 lánccot; azután a Gludovác-féle jegyzékbeli szegények 1532 lánccot; dülütakra stb. leszámítottak 147 láncc. A még hátralevő 1161 láncc mindkét kalkaturában 2—2 láncconként árverésre tűzetett ki. Az új felosztásról s elhelyezésről egyénekenkénti részletet térkép véteztett fel. S a város kérelmére a király megtiltotta, hogy ezen ugarföldek valaha szállítási vagy kerti földekkel felcserélthessenek.

A két ugarföldnek végleges felosztása és elrendezése 1823. máj. 1-én Vüstinger mérnök munkálatában hitelesített és a hivatalos aláírásokkal láttatott el.

A bajnati 62 lánccnyi föld (az u. n. zentai temető körül) eddig mint a téglavető helyekhez közel levő összevissza turkált terület számításán kívül maradt, mert a város ide szándékozott idővel átteni a téglavető helyet. A kir. biztos pedig 1820-ban elrendelte, hogy ezen földek addig is bérbe adassanak, és téglavető is csak fokozatosan terjesztessék ki e térére.

(Folytatás következik.)

A házipénztár vizsgálata erősen folyik. Jelen vannak a polgármester elnöklele alatt a városi főügyész, három bizottsági tag, a vétkes és a helyettesített tisztviselők. Mint értesülünk a „tuss rendszer“ is megkezdte működését, s ha már nem lehet a szerecsent fehérre mosni, az ellenőrt akarják pácza mártani.

Közegészségügy.

A lefolyt június hóban városunkban, mint annak külterületén a közegészségi állapot eléggé kedvező volt.

A kórmozgalom leginkább torokgyik, roncsoló toroklob, tüdőlob, továbbá a heveny bélhurut több esetei fordultak elő, annélkül hogy járványalakot öltött volna.

A gyermekvilágban a 7 éven alóliaknál a közegészségi állapot eléggé jó jellegű volt.

Az iskolában járó gyermekek közt a közegészségi állapot és a felnőtteknél kedvező.

Meghalt e hóban 85 férfi; 93 nő; 178 összesen. Gyógykezelésben nem részesül 7 éven aluli 4 férfi; 3 nő; összesen 7 kik a kapitányi hivatalnak megbüntetés végett bejelentettek.

A halálok a kezelő orvosok és a halottkém meghatározása szerint következők:

I. Ragályos betegségekben: Torokgyik 15; roncsoló toroklob 18; hagymáz 2; vörheny 3.

II. Egyéb betegségekben: veleszületett gyengeség 18; ránggörcsök 26; gyermekaszály 6; tüdőlob 12; tüdővész 14; bélhurut 9; gyermekágyiláz 2; gutaütés 1; aggkór 7; veselob 3; májlob 5; elmebeteg 1; végkimerülés 3; erőszakos halál 1; öngyilkos 1; agyhártyalob 4; szívszélhűdés 3; véletlen szerencsétlenség 2; mellhártyalob 4; kizárt sérv 1; tüdőlégdag. 2.

Az elhaltak korra nézve:

0—12 hónaposak: fi 22, nő 25, összesen 47; 1—5 évig fi 21, nő 21; összesen 42; 5—10 évig fi 13, nő 9, összesen 22; 10—20 évig fi 7, nő 9, összesen 16; 20—30 évig fi 3, nő 5, összesen 8; 30—40 évig fi 5, nő 6, összesen 11; 40—60 évig fi 8, nő 3, összesen 11; 60—80 évig fi 8, nő 5, összesen 13; 80 éven felül fi 2, nő 1, összesen 3. Halva született fi 1, nő 4, összesen 5.

A meghaltak közül törvénytelen fi 4, nő 1, összesen 5.

Élve születtek e hóban: törvényes fi 79, nő 101, összesen 180 törvénytelen fi 8, nő 9, összesen 17.

A szülések a halálozást 19 egyénnel felülmúlta; szaporulat 19.

Az I—II. körben. Ingyen gyógykezelésben részesült: járólagon 21; fekvő 15; kiállított: vény 61, orvosi bizonyítvány 9, látlet 4.

A III.—IV. körben. Ingyenygyógykezelésben részesült: járólagon 92, fekvő 25, kiállított: vény 156, orvosi bizonyítvány 1, látlet 1, megvizsgáltattak: árvák 2, ragályos betegségekben szenvedők 9.

Az V—VI. körben. Ingyenygyógykezelésben részesült: járólagon 58, fekvő 33, kiállított: vény 106, orvosi bizonyítvány 1, látlet 2, megvizsgáltattak: trahomások 3, ragályos betegségekben szenvedők 6.

A VII—VIII. körben. Ingyenygyógykezelésben részesült: járólagon 25, fekvő 20, kiállított: vény 76, orvosi bizonyítvány 5, látlet 4, megvizsgáltattak: trahomások 5, ragályos betegségekben szenvedők 6.

Tehát a 8 körben összesen: Ingyenygyógykezelésben részesült: járólagon 186, fekvő 93, kiállított: vény 399, orvosi bizonyítvány 16, látlet s pedig könnyü testisértésről 8, súlyos testisértés vétségről 3, áavák 2, trahomások 8, ragályos betegségekben szenvedők 17.

15 esetben megejtett piacvizsgálatok alkalmával elkoboztatott s megsemmisített: gyümölcs 2 kosár alma.

A 10 telepen 354 esetben megejtett kéjhölgyvizsgálatok alkalmával volt: örömléány 33—38, közülök bujakoros 4, egyéb betegségekben szenvedők 1, kórházba utasított 5.

Az 5 esetben megejtett törvénytészi bonczolatok alkalmával megállapított halál-okok: természetes halál 2, akasztás 1, egyéb halál-okok 2.

A 2 esetben megejtett törvénytészi bonczolatok alkalmával megállapított halál-okok: természetes halál 1, egyéb halál-okok 1.

A helybeli városi kórházban és szemkórházban gyógykeveltetett: járólagon 264, közülök 40 trachoma, fekvő 68, fi 34, nő 34.

A városi gyámpázban ápolás alatt volt: fi 38, nő 30, összesen 68.

Az állategészségügy I veszett kutya és I taknyos ló leölettek és fertőztetsnítve elásattott. A köztisztaság kielégítő.

Szabadkán 1892 jul. 7.

Dr. Kertész Sándor
tisztii főorvos.

Milasin Ignác városi házipénztárnok azt állítja hogy az el nem könyvelt 3000 és pár száz forint meg volt a pénztárban, papírba pakkolva. Az lehet, mert most már a számvévőség okvetlenül kiderítette volna a hiányt a fél éves számadásoknál. De hol volt a pénz hat hónapon keresztül? Ezt is jó volna tudni.

Nem újság már az aszfaltírozás.

Midőn Szabadkán kezdtek az aszfaltírozást, hatóságunk és magánosok, ha nem is hivatalból, de legalább kíváncsiságból nézték a munkát sokáig, többek között hatóságunk főbb emberei is és ekkor akadtak magánosok és hivatalos közegek is, kik direkte vagy indirekte ellenőrizték a drága munkálatot. És akadtak is tavaly úgy hivatalos, mint nem hivatalos emberek, kik hibát találtak az aszfaltírozásban, minek folytán a már lerakott beton felszedett és újra jobb minőségűből lerakattott.

Mi történik az idén?

Aszfaltírozták a Farkas-féle üzlet előtti teret dupla-makadám aszfalttal, sokáig dolgoztak azon a drága jó kövezen, sokan csodálták azt az «extra munkát», hatóságunk emberei jónak találták ezt, egy helyi lap külön cikket is szentelt a munkálatnak. De már egy pár hét múlva láttuk, hogy bizon az az «extra munka» nem vált be olyannak, mint hitték.

Ma már ugy néz ki, akár télen a göröngyös kocsit ut.

Csinálták később a Kazinczy-utcát, a mikor — jól emlékszünk rá — egész idő alatt esett az eső. Hogy mit fed az aszfaltburkolat, a jó isten tudja, majd csak később fogjuk meglátni.

Hetek óta dolgoznak az Egressy-utcán. Ki ellenőrzi a munkát? A lakosságnak már nem ujság az aszfaltírozás, nem nézi senki. Az egyes háztulajdonosok panaszkodnak ugyan, de nincs a ki meghallgassa. A magyar aszfaltársaság olyan kedélyesen dolgozik, hogy már az eddigi munkálatokhoz kiküldött saját szakértő mérnökét is visszarendelte Bpestre.

Kérdjük újból is, ki ellenőrzi e drága munkálatot? Hol a kiküldött hatósági ellenőrző bizottság?

Ez is egy illő függeléke főispánunk ama kijelentéséhez, hogy «bitang gazdálkodás.»

W.

Régibb okiratokra fel nem tett bélyegek összege hirtelen 8—900 frtra tehető, a házi pénztárnál, de a vizsgáló bizottság ezt még nem állapította meg.

Qui nunc?

Balaton-Füredről írják a könyvatos «Pester Correspondenz» nek e hó 12-iki kelettel a következőket:

«Távirati uton jelenttem már önöknek, hogy a csendes visszavonulásban itt tartózkodó hercegprimás, vasárnap vendégül látta magánál gróf Csáky vallás és közoktatásügyi minisztert. Kohl Medárd primási titkár a kikötő hidnál várta az előkelő vendéget és egyenesen a katolikus egyház főméltóságú fejéhez vezette őt a Grand Hotelbe, hol a hercegprimás az ide is abban a lakosztályban lakik, melyben még mint a benedekrendiek főapátja lakot, valamint az egyszerű benedekrendi öltönyt is előszeretettel viseli a biborsapka mellett. Már kész ugyan a buen-retiro, melyet a kitünő egyházfejedelem az itteni kápolna mellett építtetett, de részt a belső berendezésben még sok a tenni és javítani való, másrészt sokkal fiatalabb az épület, hogy sem beköltözködhethetnek az illusztris háziur oly gyengéd és ápolásra szoruló egészségével. De majdnem napon-ta utána néz Vaszary hercegprimás nyári rezidenciájának, a mi nemcsak azt bizonyítja, hogy a legfőbb egyházfejedelem mindjárt a főhercegek után következő új rangjában is jó gazda, hanem fényes bizonyítékát szolgáltatja kidomborított hazai, nemzeti érzésének is. A hercegprimás nem gondol arra, hogy külföldi fürdőkhöz keressen üdülést, gyógyulást, hanem beéri az Isten áldotta hazai üdülőhelyekkel s fürdőkkel. A minisztert nagy szívéllyel fogadta a hercegprimás, magánál tartotta ebédre, s miután az egész délutánt bizalmas beszélgetésben vele töltötte, személyesen lekísérte őt a kikötő-hidhoz, hol gróf Csáky a «Baross» gőzösre szállt, a mely Siófokra vitte őt.

A mit a két illusztris államférfi egymással beszélt s a miben megállapodott, azt magától érthetőleg nem lehet közölni; de majd látni fogjuk abból, a mi az egyházi kérdésben ezentúl történni és abban maradni fog. Igen a b a n m a r a d n i. — Azt hiszem, éppen erre fektetem a főszűl annélkül hogy fél-nem kellene, hogy a tények megczafolnak, állithatom, hogy a barátságos viszony Magyarország katolikus egyházának fővezetése és az államkormány közt mindenekelőtt abban fog

nyilvánulni, hogy a clerus az ugynevezett elkeresztelési ügyet sem fogja tovább erőltetni s az államkormányzat a netaláni megtorló rendszabályokban meggondolva és kímélettel jár el. A hercegprimás az ő szelid és loyális modorában, de azzal a határozottsággal, melyet a szóbanlevő hitelvei kérdésekre valló tekinteset tesz kötelességévé, fejtette ki a főrendiházban meggyőződését, kívánóságait és javaslatait és vivta ki a maga számára az egész püspöki karnak, meg a jámbor klarikusoknak is bámuló elismerését és lelkesült helyeslését. Gróf Csáky egy tapasztalt államférfi és izzó hazafi mérsékletével és világosságával válaszolt neki, és megnyerte a haladás minden barátjának korlátlan helyeslését és őszinte hozzájárulását.

Ily tényezőknél nincs szükségük rá, hogy egymással villogjanak. Azt fogják ellenvetni, hogy itt az elvöl van szó, s ezt illetőleg nincs helye a mogalkuvásnak, kompromissumnak. Jelenleg azonban igenis helyén való s megvan engedve, hogy az elv alkalmazásának módja és különösen a modus vivendi felett — a győztes elveknek kifejezést adó új törvény alkotásig — tárgyalni lehessen, sőt kelljen.

És meggyőződésem szerint az fog történni. Alkalmos időben, a polgári törvénykönyv keretében, a kormány a törvényhozás elé fogja terjeszteni a javaslatot, mely nemcsak a keresztelés kérdését fogja rendezni, hanem az egész házasság és családjogot is, szabadulvén mindenki lelkiismeretének kiméltése mellett. Addig érvényes az, a mi törvény és az összes köröknek hazafiasan kerülni kell mindent, a mi élessé teszi a kényeset, összejöttközössé hegyezi ki a véleményeltérést.»

Lapunk zártakor értesülünk, hogy a városi házipénztárnál a vizsgálat nagyobb részében van fejezve. Ujabb hiány vagy rendetlenség eddig nincs. Ma már a letéti naplók okiratok, s egyéb kezelés alatt álló értékek vizsgálatnak.

Uj találmányok és műszaki leírások.

Bergl Sándor első budapesti szabadalmi irodájának közleménye.

Jövő század ruhái. A mult év folyamán egy oly találmány szabadalmaztatott, melynek célja nem kevesebb, mint egy szellemesen összeállított géppel üvegdarabokból ruhaszöveteket gyártani. Eltekintve attól, hogy az új szövet összetörött, értéktelen anyagból állítatik elő, más szövetek fölött sok előnnyel rendelkezik; el nem égethető és tetszés szerinti színben és vastagságban készíthető. Egyedül csak az a tulajdonsága, hogy el nem égethető, megbecsülhetetlen oly emberekre nézve, kik munka közben a tűz körül forognak. Női ruha kelme előállítására is előnyös és teljesen pótolja a selymet, melynél sokkal erősebb fényű, könnyebben mosható és ezen jó tulajdonságok mellett a selyem minden tulajdonságával bír ép oly puha és rugalmas. Tartóságra nézve még tapasztalatok nem jegyeztettek fel.

Ép úgy, mint e feltaláló üveggel, úgy egy másik fával akar bennünket felruházni. Ez utóbbi feltaláló eljárása a következő: vékony deszkák vagy léczek hosszabb átmérőjük mentén igen vékony rostokká hasítottak, melyek higitott kénsavban főzetnek, miáltal az anyag szétbontatik anélkül hogy a farostok szétesnének. A főzés után a fa a levegőn megszáradtatik, miáltal az anyag tartósága fokozva lesz. E műveletek után a farostok egymás után felállított hat sajtoló készüléken hajtának keresztül kifésülés céljából, mi ép úgy történik

mint a lennel vagy kendernél. Az eképp nyert fafonalak feldolgozása a már megszokott módon történik.

(Folyt. köv.)

HIREK.

Csoda történt! Biz igen, csodaszámba megy, a szerb hitközség toronyórája mutat és veri az órákat! Egy évtized óta nyugszik ez a babonás jármű, de akárhányszor próbálták is «nyélbe sütni,» — nem sikerült soha. És tegnap arra ébredtünk hogy ez a babonás portéka kezdi megemberelni magát. Ideje is volt már.

Ó-Becséről sürgönyzik: Dr. Jovanovits György nagybirtokos nejét ma éjjel mellen átlöve halva találták ágyában. A rendőrség a boldogtalan nő férjét, mivel gyanus körülmények merültek föl, letartóztatta, de Szedressy vizsgálóbíró miután kihallgatta, biztosíték mellett szabadlábra helyezte. A bonczolást holnap ejtik meg, az ügyészséget táviratilag a helyszínére hívták. A véres eset itt nagy és kínos megdöbbenést keltett. Dr. Jovanovits csak két hónap előtt tartotta esküvőjét fiatal nejével, aki a vidéken a legelőkelőbb szerb ügyvédnek, dr. Jovanovitsnak egyetlen lánya volt. **Mint lapunk zártakor értesülünk az ügyészség Jovanovitsot újból letartóztatta.**

Egy alügyész államfogyoly. Dr. Kéry, a volt szabadkai alügyész a legujabb állami lakó aki Olay országgyűlési képviselővel vívott párbaja miatt került ide. Kéryt a párbaja miatt alügyészi állásából Erdélybe tették át albirónak s onnan jött Szegedre, leülni a hat napi államfogházat.

Tüzeset. f. hó 12-én déli 12 órakor Szabó Ferencz 6. körű lakos udvarán felhalmozott kukoricaszár kigyuladt és leégett. A helyszínén gyorsan megjelent városi tűzoltóságnak sikerült a tüzet lokalizálni.

A piros bugyelláris. Kálmán Ádám 6. körű lakos favilla kereskedő a hétfői heti piacon jó vásárt esapott, eladta majdaem az egész készletét. Megis olvasta a villák tetején ülve a kasszáját bele tette a nagy piros bugyellárisba, de elfelejtette ezt a lajbi zsebbe visszatenni, ott hagyta a kocsin. A bugyelláris színe riktós lévén, egy a légből odarepült ragadozó madár elcsipte s magával vitte. Káros jelentést tett a rendőrségnél, de a jó madarat eddig el nem csipték. A bugyelláris 85 frt készpénzt lőjárlatot és egy keresztlevelet tartalmazott.

Dr. Milkó Izidor fiatal orvos lakása: Szent Istvántér (főter) Osztóics-féle házban megkezdte működését. Rendel r. 7—8. d. u. 2—3.

Ritka művelzetnek részesei leszünk egy 8—10 nap mulva. Ugyanis jelenleg Zomborban működő Kiss Adolf természettani és mechanikai világszínháza bemutatásának engedélyezéseért folyamodott hatóságunknál s ezt meg is kapta. A színház a Prokesch palota mögötti Lévy-féle telken lesz felállítva s körb. 4 hétig itt marad. Bővebb értesítést közölni fogunk.

Törvénykezés.

(Tolvaj humor.)

A «Szabadság» egyik számában közölve volt, hogy Pocskay Gergely 6 drb lopott ser-tést talált Lojek Mihály és Berkes István radonováci tanyáján, s az illetőket letartóztatta. Az ügy ma már Szerdahelyi Zsigmond vizsgálóbíró kezében van, az állítólagos tette-sek pedig vizsgálati fogságban vannak.

Erre vonatkozólag lapunk szerkesztője Szalay László ügyvédhez ma egy helyben postára adott levél érkezett, mely érdekességénél fogva megérdemli a nyilvánosságra hozatalt már csak azért is, mert Singer Adolf «szalámi és pálinka» eltüntetett készlete is megemlítetik.

Ime a levél. a maga tolvaj stílusában:

Tekintetes Szalay László ügyvéd urak. Veréb Mihály saját kezemmel írok. A 6 darab disznót, melyet Lojek Mihály és Berkes Istvánnál megtalált a híres PocsKay, azt én loptam, nem az a két szegény ember, aki most szenved érte, én erővel rájuk löcsöttem, mert nem volt pénzem, tehát azt ígértem nekik, hogy én mindent magamra vállalok, ha megtalálják. Ők szegények hittek az én szavamnak és most sinlődnek a börtönben büntelen. Még talán az apjuk sem volt ilyen helyzetbe. Én vagyok a betyár Veréb Mihály, evel együtt a Kelebián felszáltam a vonatra és elzónáztam, engem ember meg nem gátol, csak a jó isten. Veréb Mihály, Lojek Mihály nem adott egy krajczárt sem, Berkes István 16 forintot, mért nem fogott meg hát az a híres PocsKay, mikor a boltokat felhasználtuk és a jó szalámikat és pálinkát satöbbit felhasználtam. A PocsKay biztos csak úgy tud valakit megfogni mint ezt is odavezetik a tálhoz hogy egyen, hiába is kérdezik a két szegény fiatal embert, éretem soha de soha meg nem tudnák mondani ők tudom, hogy megmondanák ha tudnák mere vagyok, képzelem ezt a keserű beszédeket, mit tesz a két büntelen ember.

Itt a fonál, induljon el rajta a rendőrség vagy a vizsgálóbíró, — ha ugyan tud, mert a levél csakugyan Veréb Mihálytól származik, kinek irását a czimzett ügyvéd régebben ismeri.

CSARNOK.

Hermann és Dorottya.

Irta: GÖTHE. — Fordította: HAVAS ANTAL.

Kalliope.

Sors és részvét.

«Vásártért s utakat még ily pusztán sohse láttam! Oly üres a város, holt! úgy vélném alig ötven Szám azon polgároknak, kik visszamaradtak. Oh, a kíváncsi tömeg, mit nem tesz! mennyire lőt-fut, Csakhogy lássa szegény elüzdött népek sokaságát.

A partig, melyhez futnak bizton van egy óra, S porfelleg közepett mennek tikkasztó melegben. Meg sem mozdulnák csak azért, hogy bús menekültek

Nagy nyomorát nézzem, kik vajmi csekély vagyonyukkal,

Mily kár, elhagyván szép rajnántúli vidékők Átjönnek hozzánk eme termékeny szorulatnak Járatosabb sarkán, hosszú kanyarulatot uton. Jó feleség! helyesen cselekedtél küldve fiunkkal Ócska fehérműket, sőt enni meg inni valót, hogy

Adja szegényeknek, mert gazdagot illet így adni. Szépen hajt a gyerek! mily könnyen fékezi ménét!

Nézd csak az új kocsi mily takaros, kényelmesen ülhet

Szemközt egymással négy, s a kocsis a bakon elfér.

Most egyedül indult, mily könnyen fordul a sarkon!

A kapu aljában kényelmesen ülve beszélt «Az Aranyoroszlán»-nak fogadósa nejehez eképen: Erre az értelmes meg okos gazdasszony eképen szólt:

«Apjuk! azért szívesen nem adám oda mégsem a vásznat, Mert az igen hasznos, pénzért sem kapja az ember,

Ha ép szükséges. Mégis ma örömmel od'adtam Némely jobb darabot: czihafélét (ágynemű) inget;

Mert azt hallottam sok a meztelen agg meg a gyermek.

Csak te bocsáss meg, mert szekrényedet is kiüritém,

Hálóköntösödöt, mely készült gyapjuszövetből Indusi tarka virágdisszel s béelve flannelal, Által adám; elnyűtt, ó, s aztán nem divatos már. «Ámde mosolyogva felelt a gondos gazda e szókra:

«Mégsem nélkülözöm szívesen hálóköpenyem, mert

Indusi tiszta szövet volt; ritka az ilyenű kelme.

Nem viselém, az igaz! most persze kívánatos az, hogy

Járjon a férfivilág felső rookban, bekesekben, Csizma legyen lábom; s nem kell a papucs meg a sipka.»

«Nézd!» felel az asszony «közlegnek vissza néhányan,

A menetet nézték ezek is, tán elvonulása Megtörtént. Sarujok, nézd, mily poros! Ah, milyen égő

Arczuk! Kendővel törülök le sokan verítékök. Annyira nem futnék e melegben nézni ilyesmit, Biz nem szenvednék; amiket hallék elegendő.»

És szólt erre a jó apa kellő hangsúlyozással: «Ritka az ilyen idő, mely az aratásra beállt most,

Érett a gabonánk, valamint a széna begyűjtve Lészen. Tiszta az égbolt, egy felhőske se látszik,

Kellemesen hűvös szellő jön az éjszaki tájról. Állandó ez időjárás, túlérlik a gabna;

A gazdag termést holnap már kezdjük aratni. «Ekképen szólván mindegyre a férfiak és nők

Serege sűröbbé lőn, kik haza mentenek arra; Lányaival kocsiján így tért haza gyorsan a térnek

Túlrészen újból épült házába a szomszéd, Ki nagybirtokos és itt a legjobb nevű kalmár.

(Folyt. köv.)

FELELŐS SZERKESZTŐ és LAPTULAJDONOS
SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd.

MÁCSKOVITS és SCHÖNSTEIN

első szabadkai

Tégla és cement

áru gyára, Szabadkán.

Ajánlják saját gyártmányu dísz- és fal-téglákat, cement, mosaik és járda lapokat. *Vállalkoznak:* Granitterazsó, betonirozások, csatornázások, szőkőkutak, kút-kagylók, medencék, cement és mosaik lapokali kövezések és minden egyéb cement munkák elkészítésére.

Megrendeléseket elfogad: Mácskovits és Schönstein téglagyár és

Schönstein Mór és fia,

12-25

I. kör, Kölesy-utca 252. sz.

Margit

GYÓGYFORRÁS

MAGYAR SELTERS.

Borral használva a legegészségesebb ital.

Van szerencsénk teljes tisztelettel tudatni, hogy Margit telepünkön a „Margit“ (Magyar Selters) gyógyviznek eddig is legujabb rendszerű kezelését újra tökéletesítettük Gyógy vizünket új czimkével ellátott új alakú, az eddigieknél erősebb üvegekben, a viznek változatlanul maradását biztosító erős dugaszolással és önkupak-elzárással hozzuk forgalomba, mely újításra szíves figyelmét felhívjuk

Dr. Karlovsky utóda

Magit gyógyforrás igazgatósága.

Orvosi bizonyítványok.

1892.

Dr. KORÁNYI FRIGYES,

kir. tanácsos, egyetemi tanár, a budapesti m. kir. tud. egyetem I. belgyógyászati kórodájának igazgatója.

A Margit (Magyar Selters)-gyógyvizet sokszorosan használván, úgy magángyakorlatomban mint a vezetésem alatt álló egyetemi kórodán azt jó hatásúnak találtam: a nyákhártyák, főleg a gyomor és légutak nyákhártyáinak hurutos bántalmainál A használatban levő egyéb vizektől, melynek a Seltersi, Rademi, Vichy stb. különbözik e víz csekélyebb szabad szénsav tartalmánál fogva, s azért oly esetekben, midőn vérzések lehetősége forog fenn vagy a vérkeringési szervek izgatásától kell tartani, a szénsavdúsabb vizek fölött előnnyel bír.

Dr. KÉTLY KÁROLY,

egyetemi tanár, a budapesti m. k. tud. egyetem II. belgyógyászati kórodájának igazgatója A „Margit“ (Magyar Selters)-gyógyforrás vizét, mely a tiszta szikéleges ásványvizek sorába tartozik, részint magángyakorlatomban, részint a vezetésem alatt álló egyetemi belgyógyászati kórodán, hosszú idő óta használom, s azt a gyomor, belek, húgyhólyag, főleg pedig a légzőszervek hurutos bántalmainál legjobb eredménnyel alkalmaztam. E víz más hason vegyi összetételű vizek közt, mint a Seltersi, Gleichenbergi, Giesshübl stb. kisebb szabad-szénsav tartalmánál fogva bir előnnyel

Kizárólagos
főraktár

ÉDESKUTY L.

Budapesten, Erzsébetvár 8 sz.

cs. és kir. és szerb. kir.
udv. ásványviz-szállítónál

Ugyiszintlén kapható minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben és vendéglőben.